

Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumunu İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma *

A Research on the Problems of Syrian Refugees in the Integration Process with Turkish Society

Mustafa İnce,^a Mustafa Shiko^b

^a Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Karabük, Türkiye.
mince7@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-8058-1076

^b Karabük Üniversitesi, Karabük, Türkiye.
Mygb2020@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8923-1133

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 25.08.2021

Düzeltilme tarihi: 15.12.2021

Kabul tarihi: 30.12.2021

Anahtar Kelimeler:

Göç,

Sığınmacı,

Mülteci,

Suriyeli mülteci,

Entegrasyon

ÖZ

Dünyada her yıl on binlerce insan çeşitli nedenlerle ana yurtlarını terk ederek başka ülkelere göç etmek zorunda kalmaktadır. Özellikle Ortadoğu coğrafyasında yaşanan savaşlar ve istikrarsızlık, bu bölgeden kitlesel göçü hızlandırmıştır. 2011 yılında Suriye’de patlak veren iç savaş nedeniyle de ülkede can güvenliği ortadan kalkmış, Suriye haklı başka ülkelere göç etmek durumunda kalmıştır. Suriyeli mültecilerin göç tercihlerinde, başta coğrafi yakınlık olmak üzere, inançların ve kültürlerin yakın/uygun olması ve daha kolay kabul görülecekleri düşüncesi etkili olmuştur. Bu durum bazı ülkelerde yığılmalara neden olmuş, göç edilen ülkelerde pek çok konuda entegrasyon sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır. Yaklaşık 4 milyon Suriyeli mültecinin barındığı ülkemizde de özellikle belli bölgelerde meydana gelen yığılmalara da bağlı olarak entegrasyon ve sosyal uyum problemleri yaşanmaya başlanmıştır. Hem göç eden insanların hem de göç edilen bölgede yerleşik olan halkın daha huzurlu yaşamaları için entegrasyon ve sosyal uyumun sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşayan Suriyeli mültecilerin entegrasyon süreci ve bu süreçte yaşadıkları sorunların neler olduğunu ortaya koymaya çalışmaktır. Çalışma kapsamında Türkiye’de yaşayan 40 Suriyeli mülteci ile derinlemesine gözlem tekniği yöntemiyle görüşmeler yapılarak, entegrasyon ve sosyal uyum sürecinde yaşanan sorunların neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen temel bulgulara göre entegrasyon sürecini olumsuz etkileyen unsurların başında dil sorunu ve önyargıların geldiği ortaya çıkmıştır.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 25.08.2021

Received in revised form: 15.12.2021

Accepted: 30.12.2021

Keywords:

Migration,

Asylum,

Refugee

Syrian refugee

Integration

ABSTRACT

Every year, tens of thousands of people in the world have to leave their homeland for various reasons and migrate to other countries. Especially the wars and instability in the Middle East geography accelerated the mass migration from this region. Due to the civil war that broke out in Syria in 2011, the security of life in the country was destroyed, and Syria had to immigrate to other countries. The idea that the beliefs and cultures are close/appropriate and that they will be accepted more easily, especially geographical proximity, has been effective in the migration preferences of Syrian refugees. This situation has led to agglomeration in some countries, and integration problems have started to emerge in many issues in the countries of immigration.

In our country, where approximately 4 million Syrian refugees are sheltered, integration and social cohesion problems have begun to be experienced, especially due to the agglomeration in certain regions. Ensuring integration and social cohesion is of great importance for both the immigrants and the residents of the migrated region to live more peacefully. The aim of this study is to try to reveal the integration process of Syrian refugees living in Turkey and the problems they experience in this process. Within the scope of the study, interviews were conducted with 40 Syrian refugees living in Turkey using in-depth observation technique, and it was tried to determine the problems experienced in the integration and social cohesion process.

Atıf Bilgisi / Reference Information

İnce, M. ve Shiko, M. (2021). Suriyeli Mültecilerin, Türk Toplumuna İle Entegrasyon Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 7 (2), Kış, s.39-58.

1. Giriş

Doğum ve ölümler dışında nüfus değişimine neden olan en büyük faktör olarak görülen göç, en yalın haliyle iki yer arasındaki nüfus hareketliliği olarak açıklanabilir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde “*Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*” şeklinde tanımlanmaktadır. (sozluk.gov.tr) Zorunlu ya da gönüllü olarak iki temel kategoride incelenebilen göç, kimi zaman geçici kimi zaman da kalıcı olarak yapılmaktadır. Göçler tarih boyunca hep var olmuş olgulardır. Tarihsel süreç içerisinde pek çok nedene bağlı olarak gerçekleştirilen göçlerin temelinde ise, sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, ideolojik, kıtlık, kuraklık, doğal afetler gibi nedenler yer almaktadır. Hayatta kalma mücadelesi bağlamında değerlendirildiğinde göç, tercihten ziyade bir zorunluluk olarak görülmektedir. Öyle ki, bugün birçok çok açıdan dünyanın en önemli coğrafyasını ve belki de en değerli topraklarını teşkil eden ana yurdu terk etmenin başka nasıl bir açıklaması olabilir ki?

Canını kurtarma ve hayata tutunma umuduyla gerçekleştirilen göçün elbette maddi ve manevi ağır bedelleri olmaktadır. Bu bağlamda, göçün, mekân değiştirmenin ötesinde bir olgu olarak görülmesi gerekmektedir. Göç eden kişilerin sosyal, ekonomik, psikolojik problemleri ile göçtükleri yerlerde yeni bir hayat kurma mücadelesinde karşılaştığı sorunlar göçün yıkıcı özelliklerinden bazılarıdır. ‘Yeni bir umut’ ile başlayan göç macerasının, göçülen yerde karşılaşılan problemler nedeniyle çoğu kez kaba döndüğü bilinen bir gerçektir. Bu sorunların ortadan kaldırılması ya da en azından azaltılmasına yönelik yapılacak çalışmalar, bu yıkımı bertaraf etme potansiyeli barındırmaktadır.

Suriye’den Türkiye’ye yaşanan kitlesel göçlerin ilk gününden itibaren hem devlet eliyle hem de sivil toplum kuruluşları marifetiyle, Suriyeli mültecilerin ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmış, mağduriyetlerin en aza indirilmesi için büyük çaba gösterilmiştir. Ancak yine de entegrasyon kaynaklı bazı sorunların yaşanması kaçınılmaz olmuştur. Özellikle mültecilerin yoğun bir şekilde bulunduğu sınıra yakın bölgelerde ve büyükşehirlerde sosyal uyum problemleri daha fazla kendini göstermiştir. Bu sorunların çözüme kavuşturulması için öncelikle yapılması gereken bu sorunların neler olduğu ve neden kaynaklandığının tespit edilmesidir. Bu maksatla yapılan bu çalışmada, Suriyeli mültecilerin yaşadığı sorunların ve nedenlerinin neler olduğunun -sorunu bizzat yaşayanlardan öğrenmek suretiyle- tespit edilmesi amaçlanmıştır.

2. Türkiye’de Göç ve Entegrasyon Sorunu

Tarih boyunca Türklerin yaşadığı bölgelere ve Türk devletlerine kitlesel göç hareketleri yaşanmıştır. Bu göç hareketlerini hem cumhuriyet öncesinde (Osmanlı devletine -Yahudiler) hem de cumhuriyet sonrasında (Balkanlardan gelen Türkler ve başka diğer milletlerden insanlar) görmek mümkündür. Bu bağlamda Suriyelilerin yanı sıra daha pek çok uyruktan insanın Türkiye’de çeşitli sebeplerle bulunduğu da bir gerçektir. Savaşlar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalıp başka ülkelere sığınan insanlar, sığındıkları ülkenin özelliklerini ve kültürünü yakından bilmemesi, onları yerel halk ile aralarında sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir. (Koçak ve Küçük, 2020:134) Fakat Suriye uyruklular dışında ülkemizde bulunan yabancıların, Suriyeli yabancılarla kıyaslandığında sayısı daha düşük kalmaktadır. Diğer uyruklara sahip yabancılar genel olarak Uluslararası Koruma kapsamında Türkiye’de bulunurken, Suriyelilere ise Türkiye genelinde Geçici Koruma kapsamında yer verilmektedir. (Taşçı ve Kara, 2019: 262) Her ne statüde olursa olsun ülkemizde ikamet eden bu insanların toplumda uyum içinde yaşamaları için gerekli ortamın sağlanması önem arz etmektedir. Farklı sosyokültürel özelliklere sahip bu ortamın, ortak paydada birleşilerek daha yaşanabilir kılınması toplumsal huzur açısından şüphesiz büyük önem

taşımaktadır. Bunun sağlamak için de kent ahalisinin ortak değerler ve ortak bilinç etrafında birleşmiş olması gerekmektedir.

Suriye'den ülkemize göçün yaşandığı ilk yıllarda, Suriyelilerin geçici olarak ve kısa bir süreliğine ülkemizde buldukları düşünülmekteydi. Bu düşünce uzun vadeli bir entegrasyon planının gerçekleşmesini de engellemişti. Ancak zaman geçtikçe Suriyelilerin ülkelerine dönme ihtimalleri azalmış, hatta belirli olaylara bağlı olarak cereyan eden yeni kitlesel göçler yaşanmıştır. Böylece ülkemizde özellikle son on yılda farklı ülkelerden gelen mültecilerin sayısındaki büyük artışla mültecilerin entegrasyon ve sosyal uyum problemleri de katlanarak artmıştır. Bu durumda entegrasyon ve sosyal uyum konusunda atılacak adımlar ve yapılacak çalışmaların hızlandırılması elzem bir hal almıştır.

Dilleri farklı, kültürleri farklı dört milyona yakın insan sınırlarımızdan geçerek şehirlerimize yerleşmişlerdir. Bu nedenle bazı şehirlerimiz mevcut nüfusunun iki katını geçmiştir. Aynı zamanda savaş mağduru olan bu insanların çoğu yoksul, aç, açıkta ve muhtaç durumda kentlerimizde yaşam mücadelesi vermektedirler. Hem ülkemizden hem de yabancı ülkelere göç ederek kentlerimize yerleşen bu insanların kentlere entegrasyonu daha da önemli hale gelmiştir. Bu durumda ise kentlerimizin huzuru ve müreffehi için birlikte -bir arada- yaşama bilincinin oluşması ve gelişmesi her zamankinden daha önemli hale gelmiştir.

Ancak bu bilincinin oluşması pek çok parametreye bağlıdır ve uzun bir süreç gerektirir. Çünkü çok farklı sosyal, kültürel ve ekonomik özelliğe sahip binlerce insanın -yıllarca edinmiş oldukları bazı alışkanlıkları terk ederek- aynı prensipler ve değerler hususunda ortak noktalarda hemen buluşulmasını beklemek hayalcilik olur.

Göçmenlere yönelik uygulanan entegrasyon politikaları ülkelere/devletlere göre farklılık arz etmektedir. Bu nedenden ötürü devletler konuya yaklaşımları bağlamında farklı özelliklere sahip sosyal uyum politikaları geliştirmiştir. Bütün çabalara rağmen toplumları memnun eden net ve kesin bir çözüm henüz bulunamamıştır. Türkiye'de de başta devletin ilgili kurumları olmak üzere, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve bazı özel teşebbüsler marifetiyle sosyal uyumun sağlanmasına yönelik önemli çalışmalar yapılmaktadır. Ama yine de sorunun kalıcı olarak çözüme kavuşturulması adına yapılacak çok iş atılacak çok adım bulunmaktadır.

2. Araştırma (Metodoloji)

2.1. Problem

Göç olgusu, yüzyıllardır farklı şekillerde hep var olmuştur. Başka bir ifadeyle göç hayatın bir gerçeğidir. Bu durum, göçün her boyutuyla ele alınmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Göç olayına bağlı olarak gelişen durumlara/sorunlara kayıtsız kalınması, huzur içinde yaşama alanlarının giderek daralmasına sebep olabilecektir. İster göç eden insanlar açısından değerlendirilsin isterse de göç edilen yerde yerleşik olan insanlar bakımından ele alınsın, göç sürecinin en önemli unsuru şüphesiz entegrasyon ve uyum sorunudur.

Yaşanan yoğun göçlerle beraber şehirlerimiz her geçen gün daha karmaşık bir yer haline gelmektedir. Öyle ki, şehirlerimizde beraber yaşamak zorunda kalan farklı sosyal sınıflar arasındaki fiziksel, kültürel ve sosyal sınırlar giderek belirginleşmekte, bunun sonucunda kentlerde yaşayanlar arasında kolektif şuur olarak da nitelendirebileceğimiz kent kültürü oluşmamaktadır. Böylece şehirlerde yaşam daha da zorlaşmaktadır. Bu durumda yapılması gereken ilk şey, göç gerçeğini kabul edip, yurtlarından göçmek durumunda kalan insanlarla uyum içinde yaşamanın yollarını bulmaya çalışmaktır.

2. 2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de yaşayan Suriyeli mültecilerin entegrasyon süreci ve bu süreçte yaşadıkları sorunların neler olduğunu ortaya koymaya çalışmaktır. Çalışma kapsamında Türkiye'de yaşayan 40 Suriyeli mülteci ile derinlemesine gözlem tekniği yöntemiyle görüşmeler yapılarak, entegrasyon ve sosyal

uyum sürecinde yaşanan sorunların neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada Suriyeli mültecilerin;

Türkiye’de uyum problemi yaşayıp yaşamadığı,

Türkiye’de ayrımcılığa maruz kalıp kalmadığı,

Türklerle ilişki düzeyi,

Türkiye’de sürekli yaşamak isteyip istememe durumu,

Türk toplumuna bakışları,

Türk toplumunun kendilerine bakışları,

Türklerle genel anlamında iletişim problemi yaşayıp yaşamadığı,

Türklerin kendilerini anlamak için çaba gösterip göstermediği,

Uyum probleminin nasıl çözüme kavuşturulabileceğine ilişkin görüşleri,

Gibi temel sorulara yanıt alınmaya çalışılmıştır.

2. 3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, başta Suriyeliler olmak üzere başka ülkelerden Türkiye’ye göç eden mültecilerin ülkemizde uyum içinde yaşamalarının sağlanması konusunda atılacak adımların belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çalışmayla, mültecilerin ülkemizde sosyal uyum ve kabul görme hususunda yaşadığı sorunların birinci ağızdan tespitinin yapılması, bu problemlerin çözüme kavuşturulmasında daha isabetli kararlar alınmasına yardımcı olması beklenmektedir.

Göç, doğası itibarıyla oldukça yıpratıcı bir süreçtir. Dolayısıyla göç olayının gerçekleşmesinden sonraki dönemde de bazı sorunların devam etmesi, zaten çok zor şartlarda hayatlarını devam ettirmeye çalışan mültecilerin yaşamlarını daha da zor hale getirmektedir. Bu yüzden göçe bağlı gerçekleşen sorunların farklı boyutlarıyla tespit edilmesi hızlı ve kalıcı çözüm üretilmesi açısından oldukça önemlidir.

2. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Türkiye’de farklı illerde yaşayan ve rastgele seçilmiş Suriye uyruklu 40 kişiden oluşmaktadır. Çalışma, bütün katılımcılara 28 sorudan oluşan ve önceden belirlenmiş; kapalı uçlu, açık uçlu ve yarı kapalı uçlu -aynı- sorular sorularak elde edilmiş olan yanıtlar ile sınırlıdır.

01-15 Nisan 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu çalışma, online ve yüz yüze derinlemesine gözlem yöntemi ile görüşmeyi kabul eden, Türkiye’nin farklı şehirlerinde bulunan farklı sosyo-demografik özelliklere sahip katılımcılardan oluşmaktadır. Çalışmada elde edilen veriler derinlemesine görüşme yapılan bu 40 kişi ile sınırlıdır.

2. 5. Araştırmanın Yöntemi

Niteliksel araştırma yöntemi temeline dayanan bu çalışmada niceliksel verilere de yer verilmiştir. Bunun nedeni, araştırmaya katılanların bazı sosyo-demografik özelliklerinin bilinmesinin araştırmayı daha faydalı kılacağı düşüncesidir. Nitel araştırmaların esas amacı, sosyal bilimlerde neden-sonuç ilişkisinden meydana gelen veriler yerine sosyal gerçekliği problemin kendi ortamında bütünsel bir yaklaşım ile çok boyutlu ele almaktır. (Yüksel, 2020: 547-548) Yani nitel araştırma kişilerin olgulara, olaylara ve eylemlere yükledikleri anlamların yorumlama yoluyla ortaya konmasına imkân vermektedir. (Sevim, Y., Güldeste, A. ve Öner, C., 2016: 295)

Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, görüşme, doküman ve söylev analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılır. Bunun yanında, insana ilişkin algı ve olayların, sosyal gerçeklikte ve doğal

ortamında derinlemesine incelenmesinin esas olduğu nitel araştırma, farklı disiplinleri birleştiren bütüncül bir bakış açısına da sahiptir (Hatch, 2002; Merriam ve Grenier, 2019).

Bu çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği ve görüşme formu yaklaşımı kullanılmıştır. Görüşme tekniği özellikle araştırmacı çalışmalar ve ‘nasıl’, ‘neden’ sorularını yanıtlamada tercih edilmektedir. (Karahana ve Özükren, 2008:69) Çalışmamızdan daha sağlıklı veri elde edilebilmesi için, sürekli değişen duygu, düşünce ve zihin yapısı ile sosyal alandaki dinamik ilişkilere verdiği tepkinin karmaşıklığı dikkate alındığında, insanın bütüncül bir yaklaşımla açıklanmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür (Merriam ve Grenier, 2019)

Görüşme; araştırılmak istenen konunun farklı birçok boyutunu kapsamakta olan, görüşme sürecinde görüşülen kişiye daha çok açık uçlu soruların yönlendirildiği ve cevapların detaylandırılmasına olanak veren, kişiler ile birebir görüşülerek veri toplama imkânı sunan bir tekniktir. (Yüksel, 2020: 548)

Çalışmamızın daha verimli olabilmesi, duyguların yansıtılması ve daha güvenilir veri elde edilebilmesi için anketler Arapça olarak hazırlanmış ve görüşmeler Arapça yapılmıştır. Yine katılımcıların isim yerine rumuz kullanmaları istenerek daha güvenilir yanıt vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan 40 Suriyeli mülteciye toplam 28 sorudan oluşan kapalı uçlu, açık uçlu ve yarı kapalı uçlu -aynı- sorular sorularak, sosyal uyum konusunda yaşadıkları sorunların tespiti amaçlanmıştır. Ayrıca katılımcılara, tarafımızdan belirlenen sorular dışında entegrasyon sorununun çözümüne yönelik görüşlerini belirtmelerine de imkân sağlanmıştır.

3. Bulgular ve Analiz

Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşından hareketle ‘doğal araştırma’, probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle ‘yorumlayıcı araştırma’ ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı ‘alan araştırması’ gibi farklı isimler verilmiştir (Baltacı, 2017). Bu çalışmada da katılımcılardan olabildiğince doğal ve nesnel bilgiler alınması amaçlanmış, verilen yanıtlar içerik analizi yöntemiyle yorumlanarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

İçerik analizinde görüşme, gözlem veya dokümanlar yoluyla elde edilen veriler, dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) kod, kategori ve temaların bulunması, (3) kod, kategori ve temaların düzenlenmesi ile (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Eysenbach ve Köhler, 2002; Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırmada elde edilen (sosyo-deomagrafik özelliklere ait) sayısal veriler ve görüşmelere ait bilgiler tablo oluşturma yöntemiyle tasnif edilmiştir. Rumuz (kod) kullanarak görüşme yapılan 18 yaş üzeri 48 katılımcıdan elde edilen verilerden eksik ya da hatalı olanlar elenerek uygun olan 40 görüşme değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Katılımcıların bazı özellikleri aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

3. 1. Katılımcıların bazı özellikleri

Araştırmaya katılan mültecilerin yaş bakımından en küçüğü 21, en büyüğünün 63 yaşında olduğu görülmektedir. Yaş bakımından ele alındığında çalışmanın her yaş düzeyinde katılımcılar için temsil kabiliyetinin yüksek olduğunu değerlendirmek mümkündür. Araştırmaya katılanların 34’ünün eğitim gördüğü 6 kişinin ise eğitim görmemiş kişilerden oluştuğu, 12’sinin Türk vatandaşlığına hak kazandığı ve 28’inin ise Türk vatandaşı olmadığı anlaşılmaktadır. 30 kişinin evli, 10 kişinin bekar olduğu katılımcıların 24’ünün çalıştığı, 11’inin çalışmadığı ve 5’inin ise öğrenci olduğu görülmektedir. Katılımcıların 38’inin Suriye doğumlu, 1’inin Arabistan, 1’inin de Ürdün doğumlu Suriyeliler oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların Türkiye’de Gaziantep (18), Hatay (11), İstanbul (6), Bursa (1), Denizli (1), Sakarya (1), Mersin (1), Osmaniye (1) illerinde yaşadıkları ve Türkiye’de bulunma süreleri açısından da en çok 10 yıl en az 2 yıl olduğu görülmektedir. Bu durum Suriyeli mültecilerin başta sınır illeri ve büyük şehirler olmak üzere Türkiye’nin tüm bölgelerine dağılmış olduklarını göstermektedir. 37’sinin ana dilinin Arapça, 3 kişinin ise ana dilinin Türkçe olduğunu belirten mültecilerin 3’ü hiç Türkçe bilmezken, 7’si az, 15’i orta 15’i de iyi düzeyde Türkçe konuştuklarını beyan etmişlerdir. Görüşme yapılan mültecilerin 26’sı

Türkiye’de sürekli olarak kalmak istediğini, 5’i ise Türkiye’de sürekli yaşamak istemediğini, 9’u ise bu kararlarını ülkelerinin durumuna göre vereceklerinin açıklamışlardır. (Tablo: 1)

<u>Katılımcılara ilişkin sayısal bilgiler</u>	
Görüşme yapılan toplam katılımcı sayısı	: 40
En genç katılımcı yaşı	: 21
En yaşlı katılımcı yaşı	: 63
Eğitim görmüş kişilerin sayısı	: 34
Eğitim görmemiş kişilerin sayısı	: 6
Türk vatandaşlığı kazanan kişi sayısı	: 12
Türk vatandaşlığı kazanmayan kişi sayısı	: 28
Evli olan kişi sayısı	: 30
Bekar olan kişi sayısı	: 10
Çalışan kişi sayısı	: 24
Çalışmayan kişi sayısı	: 11
Öğrenci olan kişi sayısı	: 5
Nereli oldukları il ve diğer bölgelere göre sayılar	
a. Halep	: 7
b. Hama	: 2
c. Haseke	: 3
d. Humus	: 15
e. İdlib	: 2
f. Lazkiye	: 6
g. Şam	: 3
h. Suudi Arabistan’da doğan ve yaşayan Suriyeli kişi sayısı	: 1
i. Ürdün’de doğan ve yaşayan Suriyeli kişi sayısı	: 1
Türkiye’de hangi ilde yaşıyor?	
a. Bursa	: 1
b. Denizli	: 1
c. Gaziantep	: 18
d. Hatay	: 11
e. İstanbul	: 6
f. Mersin	: 1
g. Osmaniye	: 1
h. Sakarya	: 1

<u>Katılımcılara ilişkin sayısal bilgiler</u>	
Türkiye’de en çok süre yaşayan katılımcı	: 10 yıldır
Türkiye’de en az süre yaşayan katılımcı	: 2 yıldır
Ana-resmi dil:	
Arapça	: 37
Türkçe	: 3
Türkçe konuşma – bilme düzeyleri	
a. Hiç Türkçe konuşamayan kişi sayısı	: 3
b. Az konuşan kişi sayısı	: 7

c. Orta seviyede konuşan kişi sayısı	: 15
d. İyi düzeyde konuşan kişi sayısı	: 15
Türkiye’de sürekli yaşamak isteyen kişi sayısı	: 26
Türkiye’de sürekli yaşamak istemeyen kişi sayısı	: 5
Türkiye’de sürekli yaşayıp yaşamama isteğine ülkesini durumuna göre karar verecek kişi sayısı	: 9

Tablo 1: Katılımcıların özelliklerine ait sayısal veriler

Türkiye’de ikamet eden Suriyeli mültecilerin yaşadığı entegrasyon kaynaklı sorunların neler olduğu ve bu sorunların nedenlerinin (kaynağının) tespitine yönelik hazırlanan anket formunda yer alan sorulara katılımcılar katılımcılara sorulmuş ve alınan yanıtlar ayrı ayrı analiz edilmiştir.

3.2. Türkiye’de uyum (veya iletişim) problemi yaşıyor musunuz, nasıl?

MN. - <i>Türkçe bilmememe rağmen Türk kardeşler ile uyum ve iletişimde sorun yaşamıyorum, özellikle komşularla ilişkilerimde iletişim kurarken bazı şeyleri anlıyorum.</i>
AB. - <i>Sadece hastanelerde, doktorun İngilizce bilmemesi durumunda, ağrı veya hastalığı Türkçe olarak ifade etmem gerektiğinde sorun yaşıyorum.</i>
MS. – <i>Evet. Türk halkı Suriyeliler tarafından her koşulda ve her türlü ilişkiye rağmen yabancıyı kabul etmiyor.</i>
AŞ. – <i>Suriyelilerin karşılaştığı en önemli sorunlardan biri Türk dili engelidir ve olumsuz etkilerini hem çalışma alanında hem eğitim alanında hem de sosyal alanda görmek mümkün.</i>
AH. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek.</i>
AA. – <i>Evet. Bazı Türk kardeşlerin bize olan sevgisizliği ve kibirli bakışı. Bazı Türk öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerden nefret ettiği ve onlara ırkçı bir tavırla davranışları.</i>
SL. - <i>Elhamdulillah, herhangi bir sorun yaşamıyorum.</i>
AO. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
ST. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek.</i>
MS. - <i>Şehirler arasında geçici koruma altında olan Suriyelilerin hareketini kısıtlamanın yanı sıra, büyük şirketlerde ve çoğu kuruluştaki çalışma izni verilmesinde ve turist ikametgahi veya Türk vatandaşlığı koşullarının konusunda zorluklar vardır.</i>
WD. - <i>Benim için Türk vatandaşlığının olmaması, zaman kaybettiriyor ve yorucu oluyor. Ayrıca mezuniyet belgelerinin denkliği bir sorun. Türkiye’de bazı kişilerin Suriyelilere karşı ırkçı davrandığını da düşünüyorum.</i>
MH. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
AKH. - <i>Uzun vadeli ikamet veya vatandaşlık olmasının yanı sıra entegrasyonu ve etkili uyumu engelleyen en büyük zorluk dildir.</i>
EC. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
NA. - <i>Arap olduğumu anladıklarında otobüste ve tramvayda ırkçılık davranışları yapıyorlar, vatandaşlık almama rağmen, yabancı olduğumuz bahanesiyle evlerini bize kiralamayı reddediyorlar.</i>
AD. - <i>Şu anda Türk toplumu ile bir sürtüşme yokken, devlet dairelerinde veya hastanelerde tedaviye ihtiyaç duyulduğunda zorluk ortaya çıkıyor.</i>
MA. - <i>Türk vatandaşı olmayan ailenin yasal konusunda sıkıntılar... Bir doktor olarak uzmanlık alanıma göre işimi icra edemem.</i>
TF. - <i>Evet. En önemlisi Suriyeli mültecilere yönelik hükümet kararlarında stratejik netlik eksikliği ve zayıf bir istikrar duygusuna yol açan vatandaşlık prosedüründe sorunlar var. Dolayısıyla uyum girişimlerinin önünde bir engel oluyor.</i>
HN. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
DA. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek. Irkçılık</i>

DH. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek.</i>
HH. - <i>Evet. Türk toplumuna entegre olmada güçlük. Entegrasyonu kolaylaştıracak hükümet programlarının olmaması. Türk halkının büyük bir kısmının Suriyelilere yönelik tatminsiz görüşünün varlığı. Suriyelilerin Türk kültürünü bilmemeleri nedeniyle Türk gelenek ve görenekleriyle uyumsuzlukları.</i>
KR. - <i>Türkiye’de 5 yıldır bulunduğum için Türkiye’de entegrasyon konusunda herhangi bir sorun yaşamadım. Zorluklara gelince, Türk toplumundan yabancı olarak elbette her zaman görebiliriz. Çalışmada veya okumada başarının zorluğu, toplumda kendimi kanıtlamanın zorluğu ve çevremizdeki Türk toplumunda oluşan yanlış anlamaların sıkıntıları.</i>
AK. - <i>İş yoğunluğu.</i>
YD. - <i>Asıl sorun Arap olduğum için. Bazıları beni Arap olduğum için kabul etmiyor ama Türk vatandaşlığına aldıktan sonra yine de bazen bu sorunla karşılaşıyorum.</i>
AX. - <i>Bazen. Özellikle başka toplumlar ve diller hakkında bilgi edinmekten hoşlanmayan bazı Türklerle sorunlar yaşıyorum.</i>
SZ. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
AV. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek. Irkçılık</i>
JA. - <i>İnsanların alışkanlıklarının farklı doğası nedeniyle ekonomik düzeydeki zorluklar. Farklı gelenekler ve değerler nedeniyle sosyal uyum biraz zordur.</i>
ER. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
TO. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek.</i>
BY. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
HL. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
CQ. - <i>Hayır, tam tersine, Türk toplumu ile uğraşana kadar kendi ülkemde olduğumu ve kendi vatanımın oğlu olduğumu düşünüyorum.</i>
TT. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
HR. - <i>Evet. Türk vatandaşlığına alamadığım için rahat çalışmıyorum.</i>
UF. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek.</i>
TN. - <i>Herhangi bir uyum sorunu yaşamıyorum.</i>
SS. - <i>Evet. Irkçılık</i>
RM. - <i>Evet. Türkçeyi bilmemek.</i>

Katılımcılara yöneltilen “Türkiye’de uyum (veya iletişim) problemi yaşıyor musunuz, nasıl?” sorusuna, mültecilerin sadece yaklaşık dörtte biri, sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Bu durum bize aslında Türkiye’deki Suriyeli mültecilerinin büyük çoğunluğunun (4’te 3’ünün) uyum/iletişim problemi yaşadıklarını göstermektedir. Uyum problemi yaşayan katılımcılar ise Türkçe bilmemeyi en büyük sorun olarak görmektedir. Katılımcılar ayrıca, Türk vatandaşı olmamaları, bazı milliyetçi yaklaşımlar, çalışma konusundaki güçlükler, farklı gelenek-görenekler, bazı kanuni düzenlemelerin yapılmamış olması gibi nedenlerin uyumu zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Bu bilgiler ışığında dil bilmenin entegrasyon sürecini kolaylaştırdığı, yabancılara çalışma imkânının sağlanması ve şartları sağlayanlara vatandaşlık hakkı verilmesine yönelik bazı yasal düzenlemelerin yapılmasının entegrasyon sürecine katkı sağlayacağı değerlendirilebilir. Bazı mültecilerin keskin bir dille ırkçılık ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmeleri ise toplumsal bilinçlenme noktasında bazı çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

3.3. Türkleri ne ölçüde (ne kadar) tanıyorsunuz?

MN. - <i>İyi düzeyde. Türk tarihi ve coğrafyası çalışmalarım sayesinde Türk toplumu, Türkiye ve tarihi hakkında bilgi sahibiyim, özellikle de Suriye’de öğretmen olduğum için.</i>
AB. - <i>Çok iyi düzeyde</i>

MS.- Onları çok iyi biliyorum ama bizimle iletişime geçmeyi sevmiyorlar.
AŞ.- İyi. Türk tarihini okuduğum için, ister İslam'dan önce isterse modern çağda olsun, Türk toplumunun tarihi ve kültürünün kapsamlı bir resmine sahibim.
AH.- İyi düzeyde.
AA.- Orta bir seviyede Türk toplumuna, tarihine ve çeşitliliğine sahibim.
SL.- Orta düzeyde.
AO.- Çok iyi düzeyde.
ST.- Çok az düzeyde.
MS.- Orta düzeyde.
WD.- Orta düzeyde, çünkü bir süre öğrenci yurdunda Türklerle yaşadım.
MH.- Türk halkının ve ülkenin tarihi, tüm biçimleriyle Türk kültürü, ülkenin mevcut durumu ve çevre koşulları hakkında geniş bilgiye sahibim.
AKH.- Orta düzeyde.
EC.- İyi düzeyde.
NA.- İyi düzeyde.
AD.- Çok az düzeyde.
MA.- Orta düzeyde.
TF.- Orta düzeyde.
HN.- İyi düzeyde
DA.- Orta düzeyde.
DH.- İyi düzeyde.
HH.- Az.
KR.- Bir Türk üniversitesinde okuyorum ve 5 yıldan fazla bir süredir Türkiye'de yaşıyorum. Yıllardır Türk toplumu ve kültürü hakkında bizden çok da farklı olmayan bir bilgiye sahip olduğumu, hatta onlara alıştığımı görüyorum.
AK.- İyi düzeyde.
YD.- Çok tanıdığım var ama gerçek bir Türk arkadaşı kazanamadım.
AX.- Çok iyi düzeyde. Tarih okuduğum ve Osmanlı tarihini kapsamlı bir şekilde okuduğum için.
SZ.- İyi düzeyde.
AV.- Çok iyi düzeyde.
JA.- Türkiye Cumhuriyeti halkı ile aramızda büyük bir fark olmadığı için çok iyi tanıyorum.
ER.- Beş yıldır Türklerle yaşıyorum ve onları benim için yeterince tanıdığımı düşünüyorum çünkü işim Türkler arasında.
TO.- Çok az.
BY.- Çok iyi düzeyde.
HL.- Çok iyi düzeyde.
CQ.- Çok iyi düzeyde. Öğrenci olduğum için.
TT.- İyi düzeyde.
HR.- Çok iyi düzeyde.
UF.- Orta düzeyde.
TN.- Orta düzeyde.
SS.- İyi düzeyde. Çünkü akrabalarım Türk ve benim de arkadaşlarım var.

RM. - Az.

Katılımcılara yöneltilen “Türkleri ne ölçüde (ne kadar) tanıyorsunuz?” sorusuna, 40 mülteci den 35’i Türkleri orta, iyi ve çok iyi düzeyde tanıdıklarını belirtmişlerdir. Bu durum bize aslında Suriyeli mültecilerle (Türkleri iyi tanımalarından dolayı) uyum konusunun nispeten daha kolay çözüleceğini göstermektedir. Yine katılımcıların bir kısmı Türkiye’de eğitim gördükleri için Türkleri çok iyi tanıdıklarını ve onlarla dost olduklarını beyan etmişlerdir. Bu görüş çerçevesinde, Türkiye’de öğrenci olmanın entegrasyon sürecine olumlu katkı sağladığı değerlendirilebilir. Bazı katılımcıların bu soruya verdikleri yanıtlardan anlaşıldığı üzere, bazı mültecilerin, Türklerle ilgili okuyup, araştırıp derin bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Üstelik Türkler hakkında bilgi sahibi mültecilerin ilişkilerinin diğerlerine nazaran daha iyi olduğu gözlemlenmektedir.

3.4. Türkiye’de ayrımcılığa maruz kaldınız mı, tepkiniz nasıldı?

MN.- Hayır. Karşılıklı sevgiyle olan ilişkimizden dolayı farklı olarak daha önce hiçbir duruma maruz kalmadım.
AB.- Evet. Bazen cevap verdim, bazen görmezden geldim.
MS.- Evet. Sessiz kaldım (benim olmayan karada hakkım yok).
AŞ.- Evet. Durumu görmezden gelerek hallettim.
AH.- Hayır.
AA.- Evet. Duruma göre kararlı ve mantıklı cevaplarla cevap verdim.
SL.- Evet. Mantıklı olarak hakkımı savundum ve diğer taraftan kabul gördüm.
AO.- Hayır.
ST.- Hayır.
MS.- Evet. Suriyelileri savunmak ve genel olarak konuşmak şeklinde tepkimi gösterdim.
WD.- Evet. Durumu görmezden gelerek hallettim.
MH.- Hayır
AKH.- Hayır.
EC.- Evet. Başımı belaya sokmamak için ve ardından sınır dışı edilmeme sebebiyle sessiz kaldım.
NA.- Evet. Çok yoğun bir tartışmanın ardından onu görmezden geldim ve bir sonraki durakta tramvayı terk ettim.
AD.- Evet. Durumu görmezden gelerek hallettim.
MA.- Evet. Sessizce geri çekildim çünkü zayıf tarafım.
TF.- Evet. Karşılıklı olarak, iki bağ olarak yüksek bir haysiyet ve lükse sahip olduğumuzu ve Taş Devri'nden gelmediğini gösterme çabasıyla karşılık verdim.
HN.- Evet. Konuya hiç önem vermedim.
DA.- Evet. Sorun çıkarmamak için cevap vermemeyi ve bırakmayı tercih ettim.
DH.- Evet. Soğukkanlılığımı gösterdim ve ona iyi davrandım.
HH.- Evet. Sessizlik ve en az kayıpla geri çekilme şeklinde.
KR.- Evet. Suriyelilere karşı ırkçı konuşmaya ve ona destek vermeye başlayan üniversite doktoru ve bazı öğrencilerden ırkçı tavırla karşılaştım, Herkesin önünde kendimi tanıtarak onunla uğraştım çünkü doktor benim Suriyeli olduğumu bilmiyordu ve her toplumun kötü ve iyiye sahip olduğunu genelleme yapmamalıyız. Ondan sonra doktor benden özür diledi, birçok durum var ama bu tutum beni ağlamaya itti çünkü o herkesin gözü önünde, bilinçli ve eğitimli bir kişidir.
AK.- Evet. Meydan okuma ile.
YD.- Evet. Tamamen sakin ve şeffaf bir şekilde karşılık verdim.
AX.- Evet. Ben de maruz kaldığım aynı düzeyde konuşmayla yanıt verdim.

SZ. - İyi düzeyde.
AV. - Evet. Arap dilini savundum.
JA. - Evet. Irkçılık bir halkın yükselişi ve medeniyetinin korunması için vazgeçilmez olduğu için, ona büyük bir saygıyla yaklaştım.
ER. - Hayır.
TO. – Evet. Hiçbir şey yapamadım.
BY. – Hayır.
HL. - Evet. Kibar ve nazik bir şekilde davrandım.
CQ. - Evet. Hiçbir şey yapamadım.
TT. - Evet. Durumu görmezden gelerek hallettim.
HR. - Evet. Durumu görmezden gelerek hallettim.
UF. - Hayır
TN. - Hayır.
SS. - Evet. Hiçbir şey yapamadım.
RM. - Hayır.

Katılımcıların, “Türkiye’de ayrımcılığa maruz kaldınız mı, tepkiniz nasıldı?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, 10 katılımcının herhangi bir açıklama yapmadan “Hayır” cevabını verdiği görülmektedir. Cevaplar genel olarak incelendiğinde mültecilerin çoğunluğunun belli düzeylerde ayrımcılığa maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Suriyeli mültecilerin genel olarak ‘başını belaya sokmamak için’ ayrımcılığa sessiz kaldığı ve durumu görmezden geldiği; sadece küçük bir kısmının ayrımcılığa cevap verdiği/tepki gösterdiği görülmektedir. Bu yaklaşımı, sorunun büyümemesi ve iki tarafın da zarar görmemesi adına ‘mültecilerin durumu idare ettiği’ şeklinde değerlendirmek mümkündür. Ancak bu durumun mağduriyet yaratacağı ve toplumlar arasında entegrasyonu zorlaştıracacağı açıktır. Bununla beraber katılımcıların verdiği yanıtlardan, haksızlığa/ayrımcılığa maruz kalınması durumunda hakkını savunan mültecilere, bazı duyarlı vatandaşların (Türklerin) destek verdiği de anlaşılmaktadır.

3.5. Türklerle ilişki düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

AŞ. - İyi.
AH. – Çok iyi.
AA. - Orta.
RM. - Olumsuz.

Katılımcıların, “Türklerle ilişki düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, Türklerle çok büyük oranda olumlu ilişkiler kurdukları görülmektedir. Bu soruya katılımcıların yaklaşık 3’te 2’sinin iyi (15) ve çok iyi (13 kişi); sadece bir kişinin olumsuz, 11 kişinin ise orta düzey şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Çalışmamıza katılan Suriyeli mültecilerin büyük çoğunluğu, bir önceki sorumuzda ayrımcılığa maruz kaldığını beyan etmesine rağmen Türklerle ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmişlerdir. Bu cevaplardan, aslında mültecilerin maruz kaldıkları bir takım ayrımcılık davranışlarını tekil olarak gördükleri ve Türk toplumunun genel görüşünü yansıtmadığını değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

3.6. Türkleri anlamak için çaba gösteriyor musunuz, neden veya nasıl?

MN. - Evet. Onları ziyaret ederek Kuran’ı okuma seanslarında her iki tarafın niyetleri ile onlarla buluşarak Sosyal merkezde yemek pişirme, dikiş, çiçek yapma ve ortak faaliyetler yürüterek.
AB. - Evet. Dili öğrenmek, komşulara yemek göndererek ve onları ziyaret ederek.

MS.- Evet. Türk dilini öğrendim ve dostane bir ilişki kurmak için çok uğraştım ama girişimlerim maalesef başarısız oldu.
AŞ.- Evet. Genel olarak Türk tarihini inceleyerek.
AH.- Hayır. Çünkü bir yabancı olarak varlığımı önemsiyor ve saygı duyuyorum.
AA.- Evet. Türkçeyi öğrendim- çevremdeki komşuları tanıdım.
SL.- Hayır. Zaman yok.
AO.- Evet. Türkçeyi öğrendim.
ST.- Evet. Türkçeyi öğrendim.
MS.- Evet. Bir Türk firması ile çalışmak ve çalışanlar ile davranış şekillerine uyum sağlamaya gayret göstermek şeklinde.
WD.- Evet. Türklerle ortak bir konutta yaşadım ve ilişkiler kurdum.
MH.- Evet. Türk dilini öğrendim- Üniversitede okudum, komşularıyla kaynaştım- Türk siyasetini ve amacını iyi anladım. Türk kararlarını her zaman iyi niyetle düşündüm. Ülkenin ve halkının istisnai koşullarını dikkate aldım.
AKH.- Evet. Çalışma, ziyaretler, camiye gitme ve bazı sosyal etkinlikler ve diğerleri.
EC.- Evet. Onlarla bireysel eylem yoluyla iletişim kurmaya çalıştım.
NA.- Evet. Türklerle ilişkiyi sürdürmeye çalıştım ama işe yaramadı.
AD.- Hayır. Zamanımın çoğu işte ve işim Türk toplumu ile sürtüşmeyi gerektirmiyordu.
MA.- Evet. Türk dilini öğrenmeye çalışmak, yatırım yapmayı düşünmek, çocuklarıma Türk dilini öğretmek.
TF.- Hayır. Mülteci dosyasına yönelik genel stratejinin net olmamasının bir sonucu olarak istikrar eksikliği nedeniyle.
HN.- Evet. Ziyaretler- Aktiviteler- Toplantılar- Yardım.
DA.- Evet. Benimle uyum sağlayan insanlar var ve bazıları Arap olduğun için senden nefret ettiklerini hissediyorsun.
DH.- Evet. Türk arkadaşlarımla ve Türk komşularımla ilişkiler kurmaya çalışıyorum.
HH.- Hayır. Toplumu tanımanın anahtarı olan dili bilmemenin, Suriyelilere bakış açısının kötü olması nedeniyle denemememe yol açmaması.
KR.- Hayır. Uzun yıllar bir topluluk içinde yaşarken, içinde yaşadığım topluluğu istemeden tanıyacaksın. Entegrasyon ise Türk ve Suriyeli tarafların arayışı ve çabası olmalıdır. Tek taraflı entegrasyon arayışı yardımcı olmuyor.
AK.- Hayır. Çünkü ben Suriye Türkmenlerindenim.
YD.- Evet. Türkçeyi profesyonel olarak öğrendim ki benimle konuşan Arap olduğumu bilmiyor, üniversitede Türk gençliği ile de görüştim ama maalesef kalıcı arkadaşlar yoktu. Sadece bir şeyi çözmeye veya sizinle bir konuyu tartışmanıza yardımcı olacak, ancak sadık bir arkadaş olacak biri yoktu."
AX.- Evet. Türk dilini öğrendim ve Türk üniversitelerine girdim ve şimdi üniversite öğrencisiyim. Ayrıca Türk komşularımdan yakın arkadaşlarım var.
SZ.- Evet. Türk diline hâkim oldum.
AV.- Hayır. Çok ama çok karmaşık insanlar.
JA.- Evet. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile gönüllü çalışmalara katıldım. Türk toplumu ile halkla ilişkiler kurmak ve onların sevinçlerini, üzüntülerini ve ulusal günlerini paylaştım.
ER.- Evet. Dil benim engelimdi, hallettim.
TO.- Hayır. Çünkü iyi bir şansım olmadı. Öğrenci olarak bir yıl üniversitede kaldım, ancak salgın nedeniyle üniversiteye sadece bir dönem devam ettim, yani Türk arkadaşları tanımaya başladığımdan mezun olana kadar yüz yüze şansım olmadı.
BY.- Evet. Burada yaşamayı umuyorum. Türk kökenliydim ve dinimi ve milliyetimi korumak için onlarla birleştim.
HL.- Hayır. Suriye'de Türk dilini akıcı konuştuğum için çok acı çekmedim ve eşim ve çocuklarım da Türkçe konuşuyor çünkü adetlerimiz ve geleneklerimiz aynı.
CQ.- Evet. Dili öğrenerek, kalplerine ulaşmak için fikirlerini ve yollarını anlayarak, güvenlerini kazarak ve Suriyeli gençlerin kim olduğunu göstererek.
TT.- Hayır. Türkiye gibi bir ülkede yabancı kabul etmek zor. Bir kişi savaş koşulları nedeniyle mülteci olsaydı nasıl olur?

HR.- Evet. Onları evime davet ederek.
UF.- Evet. Komşularla kaynaşmak, merkezlerde Türkçe öğrenmek.
TN.- Evet. Çünkü davranışları iyi. Suriyeliler ve Türklerin aynı okulda ve aynı sınıfta olmaları.
SS.- Evet. Dili öğrendim, Türkleri tanıdım.
RM.- Hayır. Çünkü Türkçe bilmiyorum.

Katılımcıların, “Türkleri anlamak için çaba gösteriyor musunuz, neden veya nasıl?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların çoğunun Türkleri anlamak için çaba gösterdiği görülmüştür. Katılımcıların 4’te 3’ü Türkleri anlamak için çaba gösterdiğini, 4’te 1’i ise herhangi bir çaba göstermediğini belirtmiştir. Türkleri tanımak için dil öğrenme çabası, Türk tarihini okuma/öğrenme, STK’larda gönüllü çalışmalar yürütme, sosyal etkinliklere katılma, komşuluk ilişkilerini güçlendirme gayreti ilk sınıflarda gelmektedir. Suriyelilerin bir kısmı bu girişimlerinin olumlu sonuç verdiğini, bir kısmı da bütün çabalarına rağmen iyi ilişkiler geliştiremediklerini beyan etmişlerdir. Katılımcıların verdiği yanıtlar gelen olarak değerlendirildiğinde Suriyeli mültecilerin Türkleri tanıma konusunda istekli oldukları ve bu konuda farklı şekillerde girişimlerde buldukları anlaşılmaktadır. Bir katılımcının ise “Türk kararlarını her zaman iyi niyetle düşündüm” şeklindeki beyanı ise olması gerekenin adeta özeti gibiydi.

3.7. Türklerin sizi anlamak için çaba gösterdiğini düşünüyor musunuz, neden veya nasıl?

MN.- Evet. Bizi ziyaret ederek Suriye toplumunun gelenek ve göreneklere hakkında bilgi edinerek. Bizi Türk dilini sevmeye ve öğrenmeye teşvik ederek. Hükümet hizmet merkezlerine ve devlete çevirmenler tahsis ederek.
AB.- Hayır. Çünkü biz onların ziyaretçiyiz. Bize mülteci olduklarında Irak toplumunu tanımak için çaba sarf ettiğimizi sanmıyorum.
MS.- Hayır. Bizi aralarında istemiyorlar.
AŞ.- Hayır. Daha önce de bahsettiğim gibi Türk toplumu kapalıdır. Bunu topluma ve Batı düşüncesine yönelimlerinin değişmesi ve Doğu'dan uzaklaşmaları nedeniyle görüyorum."
AH.- Hayır. Çünkü buna ihtiyaçları yok.
AA.- Hayır. Çünkü Türk toplumu kapalıdır, kendisine ve ülkesine aşırı bir sevgi besler ve diğer toplumlar ve diller hakkında bilgi edinmekten hoşlanmaz.
SL.- Hayır. Bizim hakkımızda çalışma noktasına kadar bizimle ilgilenmiyorlar.
AO.- Hayır. Türkiye'deki Suriye meselesiyle ilgili zayıf medya iletişimi var.
ST.- Evet. Hukuki meseleleri kolaylaştırmak için tercüman tahsis etmek, ancak bir toplum olarak entegrasyona yönelik adımları biraz zayıftır.
MS.- Hayır. Çoğu Arap halkıyla ilgilenmiyor.
WD.- Evet. Bazı arkadaşlar Suriye'deki yaşamın ve toplumun doğası hakkında çok şey soruyor.
MH.- Evet. Biraz eksik olduğunu düşünüyorum ve suçlamıyorum çünkü ülke tarihini ve Türk halkının onları dinlerinden, ilimlerinden ve gelişmesinden uzak tutarak ve ne kadar zulüm altında yaşattıklarını iyice biliyorum, ancak son 20 yılda işler değişmeye ve gelişmeye başladı.
AKH.- Hayır. Genel olarak Arapların önyargılı görüşü, medyada Suriyelilerin çarpık görüşü ve bunun Türk toplumu üzerindeki yansımaları nedeniyle.
EC.- Hayır. Çünkü dillerine ve ülkelerine fanatikler ve bazıları kendilerine karşı Arap nefretinin veya karşılıklı nefretin olduğuna inanıyorlar.
NA.- Hayır. Bizim hakkımızda kötü bir görüşe sahip oldukları için- eğitimsiz bir çevreden geldiğimizi düşünüyorlar.
AD.- Hayır. Suriye toplumunun büyük bir kısmının güney sınır bölgelerinde yaşıyor olmasına ek olarak, daha duyarlı olması beklenen turistik bölgelerin aksine yabancılarla uğraşmaya alışkındı. Ancak Suriyeliler, ülkenin güneybatı bölgelerindeki dertler topluluğun korkusuyla kucaklanmadığı için durum tam tersi oldu. Mülteciler ülkenin turist imajını etkileyebilir ve bu nedenle İstanbul çok sayıda Suriyeli mülteciyi kucakladığı için bu konuda bir istisnaydı.

MA.- Hayır. Sorunumuz için popüler bir sempati var ama strateji yok.
TF.- Evet. Pazarda bizi hedef alabilmek için gıda ve giyim tüketiminde ne istediğimizi bilmek gibi.
HN.- Hayır. Nedenini bilmiyorum.
DA.- Hayır. Ülkelerini ve işlerini alacağımıza inanıyorlar.
DH.- Evet. Komşularla ziyaretler ve okullarında Arap öğretmenlerin istihdamı.
HH.- Hayır. Bu konuda hükümet birliğinin ilgisizliği ve yokluğu nedeniyle.
KR.- Hayır. Türk toplumunun Suriye toplumunu birkaç kişi dışında tanımak için çabalamadığını ve çaba sarf etmediğini görüyorum. Nedeni, Türk toplumunun benimsediği bazı milliyetçi, ırkçı veya fanatik fikirlerden kaynaklanıyor.
AK.- Evet. Entelektüel ve eğitim sistemi ve politik düşünce farklıdır.
YD.- Hayır. Çünkü böyle şeyler için zamanları yok. En önemlisi para toplamaktır.
AX.- Hayır. Suriyelilere Türkçe öğrenmeleri için yeterli zaman vermeyecekler. Bazı ırkçı Türk öğretmenler Suriyeli öğrencileri Türk öğrencilerden ayırıyor.
SZ.- Evet. Dil çeşitliliğini kabul etmek.
AV.- Hayır. Suriyelileri sevmiyorlar ama onlardan yararlanmak istiyorlar.
JA.- Hayır. Çünkü Türkler Suriye, Irak, Yemen, Alman veya Rus olsun diğer halklara, ırklara hiç önem vermiyor. Tarihteki Türk kahramanlar, Türk halkını etkilemiş ve öz sevgisini artırmış görünüyor.
ER.- Evet. Savaştan önce teknolojisiz yaşadığımızı sanıyorlardı.
TO.- Hayır. Suriye halkının doğasını ve kültürünü çeşitli nedenlerle anlamaya çalışan Türklerin çok azdır, bunlardan en önemlisi Türk toplumunun bazı kısımlarının Suriyeliler hakkında göstermeye çalıştığı kötü imaj.
BY.- Evet. Ortak tarih ve en güçlü dini bağ nedeniyle.
HL.- Evet. Dil ve bazı gelenekler.
CQ.- Hayır. Çünkü bizi sadece misafir olarak görüyorlar ve yaşam tarzımızı öğrenmeye ihtiyaçları yok, daha çok öğrenmesi gerekenler biziz.
TT.- Hayır. Bu konuda çok detaylarım yok.
HR.- Evet. Yemeğe davet ettiler.
UF.- Evet. İki toplum arasında yemek yapmak, yaşama ve karşılaştırma fikirlerini paylaşıyoruz ve iki ülke arasında benzer konular hakkında konuşuyoruz.
TN.- Hayır. Çünkü Türk halkı demokratik bir halktır (!).
SS.- Hayır. Irkçı oldukları için.
RM.- Evet. Tercüman ayarlamak.

Katılımcıların, “Türklerin sizi anlamak için çaba gösterdiğini düşünüyor musunuz, neden?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların çoğunun Türklerin kendilerini anlamak için pek çaba göstermediklerini beyan etmişlerdir. Katılımcıların yarısından fazlası (26 kişi), Türklerin kendilerini anlamak için çaba göstermediğini, 14 kişi ise kısmen çaba gösterildiğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar, Türklerde Suriyeliler ve genel olarak da Araplar hakkındaki önyargılar olduğunu ve bunun kaynaşmaya ve entegrasyona engel teşkil ettiğini dile getirmişlerdir. Bazı katılımcılar ise Türklerin kendilerini önemsemediği ve bu yüzden tanımaya çalışmadıklarını vurgulamışlardır. Buradan elde edilen bilgiler doğrultusunda Suriyeli mültecilerin Türklerden, kendilerini tanımak için önyargılardan sıyrılıp, daha fazla çaba göstermeleri hususunda beklenti içinde olduklarını değerlendirmek mümkündür. Bir katılımcı ise bize Iraklılar mülteci olduğunda onları tanımak için çaba göstereceğimizi zannetmiyorum diyerek olaya empatik yaklaşmıştır.

3.8. Türk toplumuna bakışınız nasıl?

HR.- Olumlu.
UF.- Orta
TN.- Çok olumlu.
SS.- Çok olumsuz.
RM.- Orta.

Katılımcıların, “Türk toplumuna bakışınız nasıl?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, Türk toplumuna yine çok büyük oranda olumlu baktıkları görülmektedir. Katılımcıların 7’si Çok olumlu, 17’si olumlu, 13’ü Orta, 1’i Olumsuz, 2’s, Çok olumsuz yanıtını vermişlerdir. Buradan da yine bazı olumsuz davranışların, Suriyeliler tarafından ‘tekil-şahsi’ davranışlar olarak görüldüğü ve Türk toplumunun genelini yansıtmadığı yönündeki kanaatlerini ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Katılımcılar arasında Türkçeyi iyi bilenlerin Türklere bakışımın daha olumlu olduğu götürülürken, dil sorunu yaşayanların ise Türklere bakışımın daha az olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum entegrasyon sürecinde en önemli sorunlardan birinin dil sorununu olduğu bir kez daha ortaya koymaktadır. Burada, dil bilmeyen insanların kendilerini ifade edemedikleri dolayısıyla içe kapandıkları ve diğer insanlarla iyi ilişkiler geliştiremedikleri sonucunu çıkarmak da mümkündür.

3.9 Türklere genel anlamında iletişim problemi yaşıyor musunuz, neden veya nasıl?

MN.- Az. Türk dilinin zayıflığı ve şu anda Korona salgınının koşulları, özellikle yaşlıların hareketi kısıtlamasını nedeniyle, entegrasyon ve iletişimin devamını engelledi.
AB.- Orta. Bazen kendimi Türkçeyle iyi ifade edemiyorum.
MS.- Fazla. Varlığımızı bir türlü kabul etmediler ve bizimle bilgi ile birleşmediler, onlarla uğraşmak mükemmel.
AŞ.- Az. Birkaç nedenimiz olabilir, ancak bunların en önemlisi, bir yandan ırkçılık açısından mevcut Türk toplumunun doğası, diğer yandan hâkim düşünce ve kendi kendine yeten Türk zihninin doğasıdır.
AH.- Fazla. Dil engeli.
AA.- Az. Türk dilini bilerek kendimi kurtarabilirim.
SL.- Orta. Sadece dil.
AO.- Az.
ST.- Az. Özellikle Türk vatandaşlığı aldıktan sonra sürtüşme olmaması.
MS.- Orta. Bazı insanlar bir Suriyeli ile iletişim kurmaktan hoşlanmayabilir ve karşılığında diğerleri için bir tepki ve sempati davranışları vardır.
WD.- Çok az. Karşılaştığım ırkçı tavırlar basitti ve iletişime engel teşkil etmedi.
MH.- Çok az. Konuyu her yönden bildiğim için bu durumların buradaki hayatıma sızmasına izin vermedim, bu yüzden elimden geleni yapmaya çalıştım ve genel hukuka dönüştüremediğim özel davaları bıraktım ve inanıyorum. Bu ülkeyi her şeyini yasal iyi bir şekilde yönetiyor.
AKH.- Orta. Dil, iş yoğunluğu ve hareket özgürlüğü.
EC.- Çok az. Çünkü sürtüşmelerimin ve iş girişimlerimin çoğu Suriye toplumu arasında.
NA.- Fazla. Fikirlerine, milliyetçiliğime ve dillere karşı hoşgörüsüzlük- sadece Suriyelileri değil diğerini de reddetmeleri.
AD.- Az. İşimin çoğu Türklere değil.
MA.- Fazla. Bir mülteci olarak geleceğim hakkında netlik eksikliği.
TF.- Orta. Türk dilinin zayıflığı ve onu öğrenmeye olan ilginin az olması.
HN.- Çok az. Hatta yok.
DA.- Orta. Dil ve dini düşünce.

DH.- Az. Dil eksiliğinden dolayı.
HH.- Orta. Karşı tarafın Suriyeliye duyarlılığından korktuğu için.
KR.- Az. Türk toplumu ile iletişimde sorun yaşamıyorum.
AK.- Az. Aynı kökenlerden olduğum için.
YD.- Orta. Sanırım Türk medyası. Genel olarak Arap halkının ve özelde Suriye halkının imajını, dayanağı olmayan sahte tarihi olaylardan bahsederek çarpıtmak için çalışan ve şu an bile çalışan medya platformları var. Bütün bunlar bir biçim ve hala Arap ve Suriye halkı için kötü bir imaj oluşturuyor.
AX.- Orta. Toplumumuz, geleneklerimiz ve dilimiz hakkındaki bilgi eksikliğinden dolayı.
SZ.- Çok az. Hissettiğim yakın gelenek ve görenek.
AV.- Fazla. İş yerinde iletişim esnasında.
JA.- Orta. Etnik kökenim ve ulusal bağlantım ne olursa olsun, ama hepsini anlıyorum, çünkü onların yerine olsaydım da aynı şekilde davranırdım.
ER.- Çok az. Onlarla sabahdan akşama kadar iletişim kuruyorum, engelim yok.
TO.- Orta. Dil eksiliğinden dolayı.
BY.- Çok az. Karşılıklı sevginin-saygının sonucu.
HL.- Çok az. Çünkü yukarıda da belirtildiği gibi çok sorun çekmedim.
CQ.- Orta. Birleşsem, sevsem ve Türk halkının kim olduğunu öğrensem de yine de vatandaşımın anlaşmayı tercih ederim, çünkü ilişkileri daha rahat buluyorum.
TT.- Orta. Onlarla günlük olarak hiç temas etmiyorum.
HR.- Çok az. Türkmen olduğum için.
UF.- Az. Burayı kabullendim. Genel olarak bu durumda yaşıyorum.
TN.- Orta. Türkçeyi orta seviyede bildiğim için.
SS.- Orta. Bazıları ırkçı oldukları için.
RM.- Fazla. Dil eksiliğinden dolayı.

Katılımcıların, “Türklerle genel anlamında iletişim problemi yaşıyor musunuz, neden veya nasıl?” sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde, Suriyeli mültecilerin yarısının ‘az’ veya ‘çok az’ iletişim kurma anlamında sorunlar yaşadığı görülmektedir. Bu sorunların başında ise diğer pek çok konuda olduğu gibi dil problemi gelmektedir. Bazı -ayrımcılık içeren- tekil tutumların da iletişim kurmaya engel teşkil ettiği verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Katılımcıların yanıtlarından, bazı Türklerin Suriyelileri kabul etmedikleri için iletişime kapalı olmaları nedeniyle diyalog kuramadıkları da anlaşılmaktadır. Bazı mülteciler ise bu ülkeyi ve bu insanları bu haliyle kabullendiği için pek fazla sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları, medyanın tutumunun ön yargıların oluşmasına neden olduğu için Türklerin bundan etkilenerek kendilerine karşı mesafeli olduklarını söylemişlerdir. Bütün bunlar değerlendirildiğinde Suriyeli mültecilerin Türklerle olan iletişiminde dil (bilmeme) büyük bir engel olarak görülmektedir. Ayrıca Suriyelilere ve genel anlamda Araplara karşı oluşmuş önyargının da iletişimi engellediği ve uyumu zorlaştırdığı değerlendirilmektedir.

3.10. Türklerle Suriyeli mültecilerin entegrasyonu konusunda düşünceleriniz önerileriniz nelerdir?

MN.- Suriyeli ve Türk toplumları arasında tam bir eşitlik olacağı ve ayrımcılık yapılmayacağı varsayılıyor çünkü Türk toplumunun bazı grupları ayrımcı davranışlar sergiliyor, ben de kendi gözlerimle gördüğüm ve gördüğüm gibi birçok durumu, özellikle çalışma sırasında, çabayı istismar etmek açısından Suriyeli gençlere Türk işçisinden daha düşük ve sigortasız bir ücret vererek. Türkiye hükümeti ve yetkililerinin Suriye-Türkiye ilişkilerine tam kontrol getireceğini umuyoruz, böylece sevgi ve dayanışma ruhu bu ülkeyi geliştirmeyi ve bu sorunları çözmeyi amaçlayan bir ruh olarak kalsın çünkü Suriye toplumu herkesin takdiriyle Türkiye'nin bir parçası oldu. Örneğin: işçi haklarının korunmasının izlenmesi, sosyal iletişimin her zaman izlenmesi, herhangi bir sömürü koşulunun engellenmesi vb.

AB.- Her toplumda iyi ve kötü vardır, iyi ve kötü bizde ve Türk toplumunda da vardır.
MS.- Kişisel görüşüm ve deneyimlerim sayesinde onlarla çok iyi ilgileniyorum ve onlara her zaman hediyeler ve yiyecekler sunuyorum. Barış ve zarif nezaketle başlayın ve çoğu durumda (siz Suriyelisiniz) ve öğretmenden tüm personele kadar okul ve çocuk düzeyinde hakaret ve aşağılama ile karşılaşılırdım.
AŞ.- Görüyorum ki Türk halkının gözünde doğu toplumları ile ilgili gerçek ve doğru bir imajı kurmaya çalışmalıyız.
AH.- Tüm Suriyeliler, hatta vatandaşlığa geçmiş kişiler bile, bu ülkeye yabancı olduklarını göz önünde bulundurmalı ve buna saygı duymalıdır. Dil sorununun çözümü, iki köken ve köken toplum arasındaki entegrasyonun önündeki engellerin aşılmasında önemli bir rol oynayabilir.
AA.- Türkleri, özellikle bu dönemde Arapça ve İngilizce gibi diğer dilleri öğrenmeye- Arap dilinin müfredata dahil edilmesi daha fazla kabul görmeleri için kültürlerin geri kalanını tanımaya davet ediyorum.
SL.- Türk halkı iyidir ve her şeyden önce Türk dilinin Suriyeliye tanıtılmasına bağlı olarak hatalı davranışlarını ikna ve uzlaşma yoluyla kabul edebilirler.
AO.- Entegrasyonla ilgili en önemli konulardan biri Suriyelileri Türkçe öğrenmeye teşvik etmektir.
ST.- Türk toplumu istikrar içinde ve Suriye istisnai bir durumda, bu yüzden Türk toplumu daha fazlasını bu konuda çalışmalı.
MS.- Suriye'deki güvenlik durumunun istikrarı ve krizin rahatlama dışında Suriyeliler ve çektikleri meselesi hiçbir yerde çözülemez.
WD.- Türk hükümetinin Suriye halkına yardımı ilişkin abartılı açıklamaları, yardımın kaynağını netleştirmeme kararlılığı olan "Avrupa", Türk halkının kapatılıp kapatılmasının yanı sıra Türk halkı arasında ırkçılığı körüklemeye önemli bir faktör oluşturdular. Uluslararası haberlerden haberdar olmamalıdır.
MH.- Devletin Suriye'nin uzmanlık ve yetkinliklerini iyi kullanması, entegrasyon konusunda ileri gidip ileri gitmesi ve bazılarının iki topluma yönelik sorunlara yol açabilecek engelleri ortadan kaldırmak için uzun vadeli gelecek kararlar vermesi gerektiğine inanıyorum.
AKH.- Suriye halkı basit insanlardır ve başta İslami olanlar olmak üzere pek çok topluma uyum sağlayarak herhangi bir engelleri yoktur ve diğerlerinden daha etkili ve bütünleştiricidirler, bu da etkili bir entegrasyon ve adaptasyon fırsatıdır.
EC.- Suriyelilere seyahat belgelerinin verilmesi ve işin kısıtlanmaması açısından hukuki kolaylıklar sağlanması Okuryazarlık programlarının teşvik edilmesi ve Suriyelilere Türkçe dil eğitimi fırsatları verilmesi Türklere, özellikle Suriye toplumu ile temas olanlara Arap dilini öğretmek.
NA.- Önce eğitim kurumları için entegrasyon programlarının etkinleştirilmesi Suriyelilere harcanan paranın Avrupa Birliği'nin ve Suriyelileri ve tüketicilerini Avrupa Birliği tarafından kabul eden tüm kliniklerin parası olduğunu teyit eden bir hükümet bildirisi yayınlanmalıdır. Türklerin diğer toplumları kabul etmemesinin ana nedenini yansıtan bireysel ve aile düzeyinde araştırma çalışmaları yapmak, belki de sorunun kökenini analiz ederek entegrasyona çözüm bulmak. En çok takip edilen medya aracılığıyla, 4 milyon Suriyelinin varlığının olumlu ekonomik etkilerinin ve Türkiye topraklarında insani yardım alanında çalışan 1000'den fazla kuruluşun varlığının yaygınlaştırılması. Devlet düzeyinde bilgi paylaşımı, Suriyelilerin Türk vatandaşları üzerinde olduğu gibi Türk kanunlarına tabi olduklarını doğrulamaktadır (vergiler- elektrik- su- İnternet- trafik suçları ...).
AD.- Öneriler, Suriyelilerin Türk dilini öğrenmeleri yönünde. Yerel toplumu mülteci toplulukları hakkında eğitmek. Mülteci topluluklarının Türkiye ekonomisine ve diğer ülke ekonomilerine katkılarını ışık tutmak. Çeşitli krizlerin üstesinden gelmek için mülteci topluluklarının iş birliği içindeki katkılarını ışık tutun. Mülteci toplulukları için farklı ülkeler arasında hareket etmelerine izin veren ve genel olarak ekonomik hareketin artmasına neden olan geçici pasaportların çıkarılması.
MA.- Entegrasyon programı gerçektir ve deneyimlerin saklanması odaklanılır.
TF.- Mülteci dosyasıyla stratejik bir şekilde ilgilenmeye çalışmak.
HN.- Kötü ve iyi insanın Suriyeli, Türk ya da başka biri olduğu gerçeğiyle sınırlı kalmadan dünyanın her yerinde var olduğu fikrini geliştirmek... Kişiyi ayırt etmeye çalışmadan kabul etmek (rengi, milliyeti, inançları, düşünceleri, dini). Herkese hakkını veren.
DA.- Hayır, çünkü onlar kendi ülkeleri ve içinde özgürler ve bu prensipte onların hakkı.
DH.- İlişkiyi güçlendirmek ve kültürü anlamak için faaliyetler gerçekleştirilmelidir.
HH.- İlgili devlet kurumlarının bu hususa dikkat etmelerini ve Suriyelileri Türk toplumuna entegre etme konusuna iyi çalışılmış programlarla büyük önem verilmesini, onlara dili öğretmesini ve Suriyelilerin Suriye'nin inşasında

<i>deneyimlerinden ve enerjilerinden yararlanılmasını öneriyorum. Türkiye ekonomisi. Suriyelilerin vatandaşlığa alınmasını hızlandırarak bazı toplum gruplarının gerginliğini azaltmak ve onları oldu bitti olarak kabul etmek.</i>
KR.- <i>Hem Türk hem de Suriye toplumlarından yanlış fikir ve inançlar olduğunu görüyorum ama zamanla iki toplum birbirine alışacak. Bladavah, Suriyelilerin ve Türklerin bir toplum, tek kültür ve tek din olduğunu görüyorum, bizi birleştiren birçok nokta var. Bu yüzden aramızdaki farklı noktalara bakmamalıyız, daha çok ortak olduklarına bakmalıyız.</i>
AK.- <i>Önümüzdeki yıllarda, uluslararası siyasi koşullar ve Suriye'de devam eden savaşlar nedeniyle Allah'ın izniyle entegre bir toplum göreceğiz.</i>
YD.- <i>Temel öneri, genel olarak Arap halklarının, özelde Suriye halkının Türkiye'deki başarılarına ışık tutmak için çok çalışan ve aynı zamanda Suriye halkının sorunlarının temeline ışık tutan Türkçe konuşan bir dijital platform kurmaktır. Ve Arap halklarıdır ve Türk halkına gerçek imajı aktarmak için çalışırlar çünkü onlar sadece delille hareket eden ve delil gördüklerinde gerçek insanlardır. Gerçek ve doğru imaj, din kardeşlerini desteklemek ve desteklemek için elinden geleni yapacaktır.</i>
AX.- <i>Türk okul müfredatına Arap dilinin tanıtılması. Suriyeli öğretmenlerin Türk okullarına tanıtılması. Suriyelilere Türkçe öğrenmeleri için bir şans ve yeterli zaman verin. Suriyelilere toplumlarını, gelenek ve göreneklerini tanıtmaya ve kendilerini tanıtmaya fırsatı vermek için festivaller ve kervanlar kurmak"</i>
SZ.- <i>Türk halkı misafirperver ve Müslüman bir halk ve Suriyelilerle Türkleri entegre etmekte zorlanmıyorum.</i>
AV.- <i>Suriyeli mülteciyi korumak ve istismarını durdurmak.</i>
JA.- <i>Sosyal İslami gelişme fikri, doğasını sosyal İslami ilişki yoluyla anlamak için halklar arasında teşvik edilmelidir.</i>
ER.- <i>Hiçbir şey söylemek istemiyorum: Bu Suriyeli, bu Türk ve bu ... Müslümanlar kardeşlerdir, tek el olalım.</i>
TO.- <i>Türkler için ciddi bilinçlendirme kampanyaları yapmak ve en önemlisi Suriyelilere Türklerin kültür ve inançlarına aykırı eylemlerden kaçınmak için alarm kampanyaları düzenlemek.</i>
BY.- <i>Türk vatandaşlığı almak istiyorum.</i>
HL.- <i>Öncelikle Suriyelilerin Türk halkıyla iletişim kurup entegre olabilmeleri için dili öğrenmeleri gerekiyor.</i>
CQ.- <i>Sonunda bu kısa özetle sözlerimi bitirmek istiyorum. Biz tüm dünya halkları olarak bizleri birleştiren tek dindir.</i>
TT.- <i>Tavsiyelerim, tüm ilk göçmen nesillerinin ev sahibi toplumlarla bütünleşmesinin zor olması ve entegrasyon sürecinin çocuklar ve ikinci nesil ve sonraki nesil için gerçekleşmesi, bu nedenle Almanya'daki Türk sığınma deneyimine bakıyoruz.</i>
HR.- <i>Vatandaşlığı daha geniş bir şekilde vermek.</i>
UF.- <i>Bazılarıyla aynı aile gibi yaşıyoruz, onlarla neşe ve mutluluğu paylaşıyoruz ve onlar da aynı.</i>
TN.- <i>Tüm Suriyelere vatandaşlık verilmeli.</i>
SS.- <i>Devletin tüm çevrelerinde Suriyelilere hakkını vermek ve devleti daha sıkı korumak.</i>
RM.- <i>Türkçe konuşmak.</i>

Katılımcıların, "Türklerle Suriyeli mültecilerin entegrasyonu konusunda düşünceleriniz, önerileriniz nelerdir?" şeklindeki soruya katılımcıların verdiği yanıtlar incelendiğinde, dil (Türkçe bilme) sorununun entegrasyon sürecinde en önemli etken olduğu ve katılımcıların çoğunun Türkçe öğreniminin yaygınlaştırılmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların, iki halk arasında kaynaşmayı sağlayacak sosyal-kültürel faaliyetler yürütülmesi konusunda da beklenti içinde oldukları görülmektedir. Katılımcılar, Türk vatandaşlığını kazanmalarının entegrasyona katkı sağlayacağını ve bu durumda Suriyeli mültecilerin Türkler tarafından daha fazla kabul göreceğini düşünmektedirler. Çalışmaya katılanlar, Türklerle Suriyelilerin tarihi bir bağı olduğu, aynı inanca mensup oldukları ve birbirlerini anlayışla karşılamaları gerektiği konusunda iki toplumun da duyarlı davranması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar medyanın Suriyeliler konusunda olumsuz içerik sunduğunu düşünmekte, özellikle sosyal medyada Suriyelilere karşı yürütülen olumsuz propagandanın Türklerde önyargı oluşturduğunu düşündükleri görülmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Tarih boyunca göç etmek zorunda kalan insanların ilk tercihi daima Türkler ve Türk devletleri olmuştur. Bunun sebebi elbette Türklerin mültecilere kucak açması ve onlara insani yaklaşmasıdır. Bu durum aynı zamanda göç ve göçe bağlı olarak ortaya çıkan sorunların en çok -Türk devletlerinde- yaşanmasına da yol

açmıştır. Günümüzde de göç olgusu bütün dünyanın kabul etmek zorunda olduğu bir durumdur. Devletler, mültecileri görmezden gelmek yerine iş birliği halinde göç, göçün nedenleri ve göçmenlerin barındırılması/entegrasyonu konusunda çözüm üretmek durumundadırlar. Türkiye, başta Suriye olmak üzere pek çok ülkeden yoğun kitlesel göç almaktadır. Bu göçler özellikle mültecilerin yoğunlaştığı bölgelerde sosyal, kültürel, ekonomik vb. pek çok soruna neden olmaktadır. Mültecilerin uyum sorununun çözüme kavuşturulması hem göçmenlerin daha iyi yaşam koşullarında hayatlarını devam ettirmelerine hem de yerleşik halkın kendini daha huzurlu ve güvende hissetmesine olanak sağlayacaktır.

Mültecilerin uyum sürecinde yaşadıkları sorunların neler olduğunu tespit etmek maksadıyla yapılan bu çalışmadan elde edilen bulgular, uyum sorununun temelinde dil -bilmeme- probleminin olduğunu göstermektedir. Devletin, yerel yönetimlerin ve STK'ların bu konuda daha geniş kapsamlı çalışma yapmaları hem bir ihtiyaç hem de mültecilerin genel beklentisidir. Suriyeli mültecilerin entegrasyonunda önemli bir başka sorun da insanların Suriyeli mültecilere karşı ön yargılı olmalarıdır. Başta sosyal medya olmak üzere medya araçlarında yer alan -doğrudan ya da dolaylı- ötekileştirmeye yönelik paylaşımlar hızla yayılmakta ve olumsuz tepkiler canlı tutulmaktadır. Koçak ve Küçük (2020: 286) tarafından yapılan bir araştırmada, internet ve sosyal medya haberlerinde, Suriyeli sığınmacılara yönelik yükseğe yakın oranda olumsuz haberlere rastlanıldığı ortaya çıkmıştır. Uyumun önündeki engellerden bir diğeri de insanların -empati yapmaması-birbirlerini anlamaya çalışmamasından kaynaklanmaktadır. Başka bir ifadeyle Suriyeli mültecilerin göçünün keyfi olduğu düşüncesidir. Aslında çalışmaya katılan mültecilerin büyük bir kısmı (3'te 2'si) Türkleri tanımak için dil öğrenme, Türk tarihini okuma/öğrenme, STK'larda gönüllü çalışmalar yürütme, sosyal etkinliklere katılma, komşuluk ilişkilerini güçlendirme gibi çabalar sergiledikleri anlaşılmaktadır. Suriyelilerin bir kısmı bu girişimlerinin olumlu sonuç verdiğini, bir kısmı da bütün çabalarına rağmen iyi ilişkiler geliştirmediklerini beyan etmişlerdir. Bu çabanın karşılık bulması için Suriyelilerle birlikte Türklerin de aynı çabayı göstermesi gerektiği değerlendirilmelidir.

Çalışmaya dahil olan katılımcıların yanıtlarından, bazı Türklerin Suriyelileri -burada- kabul etmek istemedikleri için onlarla ilişkiler geliştirmedikleri bu yaklaşımın iki halk arasındaki kaynaşmayı engellediği görüşü ortaya çıkmıştır. Bu durum, Türk toplumunun mültecilere karşı bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular göstermektedir ki Suriyeliler ile Türk toplumunun entegrasyonunda; Bazı milliyetçi yaklaşımlar, Araplara karşı yerleşik önyargı, çalışma konusundaki güçlükler, farklı gelenek-görenekler ve yaşam tarzı, bazı kanuni düzenlemelerin yapılmamış olması, sosyal medyada ve internet medyasında yer alan olumsuz paylaşımlar/haberler, ülkedeki ekonomik sorunların sebebi olarak Suriyelilerin görülmesi, Suriyeliler hakkında toplumda yayılan olumsuz ve yanlış kanaat -bilgi kirliliği- gibi nedenler ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışma, Suriyeli mültecilerin sosyal uyum noktasında ülkemizde yaşadığı temel sorunların neler olduğunu tespit etmek maksadıyla hazırlanmış, bu konuda daha kapsamlı araştırmaların yapılmasının mültecilerin entegrasyon sürecinde atılacak adımlara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Eysenbach, G., and Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *Bmj*, 324(7337), 573-577.

- Geyik, S. (2010). Kırdan Kente Göç Sonrası Kentlilik Bilinci (Mevlâna Mahallesi Örneği), *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya*
- Guba, E. G. and Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(105), 163-194.
- Gül, S. (2018). Göç ve Kültürel Bütünleşme Bağlamında Samsun'da Yaşayan Gümüşhaneliler. *Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları)*, 8 (14), 195-217. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ohsc/issue/35933/403349>
- Güvenç, B. (1996). *Kültür ve Demokrasi*, Ankara: Gündoğan Yayınları
- Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Suny Press.
- Irmak, Y. (1982). "Kentleşme", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, İstanbul: İÜİF Yay.
- Karahan E., Özüekren A. Ş. (2009). Konut kariyerini etkileyen faktörler üzerine nitel bir araştırma yöntemi. *İTÜ Dergisi Seri A: Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 8(2), 69- 76.
- Kartal, K. (1983), "Kentleşmenin Ekonomik ve Sosyal Maliyeti", *AİD*, Aralık.
- Keleş, R., (2013). *Kentleşme Politikası*, Ankara: İmge Kitapevi,
- Koçak, M. C. ve Küçük, O. (2020). İnternet ve sosyal medya haberlerinde ötekinin (Suriyeli sığınmacılar) konumlandırılışı: Konya örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10 (2): 275-288.
- Koçak, M. C. ve Küçük, O. (2020). Suriyeli sığınmacıların toplumsal yaşamda konumlandırılışı: Trabzon örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10 (1): 130-142.
- Merriam, S. B., and Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Sanoff, H., (2006) Multiple Views of Participatory Design, *METU Journal of Faculty of Architecture*, 2006/2, s. 131-143.
- Sarıbay, A. Y. (2015) "Demokrasinin Felsefesi, Kent, Katılımcı Demokrasi", 2.Ulusal Kent *Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa: Bursa Kent Konseyi Yayını, s: 7-12
- Sevim, Y, Güldeste, A, Öner, C. (2016). Boşanan Erkeklerin Sorunları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Elâzığ İli Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (2), 293-312. DOI: 10.18069/firatsbed.346938
- Şahin, K. ve Yaylı, H. (2016) Geleneksel Göçebelikten Modern Göçlere Türkiye'de Gençlerin Kentlilik Bilinci - Kırıkkale Örneği Üzerinden Bir Analiz, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 51, (2): 79-108
- Şeker, T, Şimşek, F. (2013). Kodlama-Kodaçımı Bağlamında Muhteşem Yüzyıl Dizisinin Lise Öğrencileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Alımlama Analizi. *Selçuk İletişim*, 7 (2), 111-120. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19024/200580>
- Taşçı, Ö., Kara, A. (2019). Türkiye'de Oluşturulan Yeni Uyum Politikası. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 260-313. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gad/issue/51717/669242>
- Yüksel, A. N. (2020). "Nitel Bir Araştırma Tekniği Olarak: Görüşme", *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 56; pp:547-552.